

ZPRÁVA ČESKÉ ŠKOLNÍ INSPEKCE

Královehradecký inspektorát

Inspekční zpráva

Střední odborné učiliště lesnické a Učiliště Svoboda nad Úpou
identifikátor školy: 600 012 981

Královehradecký kraj
Wonkova 1142, 500 02 Hradec Králové
Čj. 09 -1174/03-3013

Termín konání inspekce: 5. - 12. listopadu 2003
Signatura oi5hx501

PŘEDMĚT INSPEKČNÍ ČINNOSTI

Předmětem inspekční činnosti bylo zjištění a zhodnocení:
v personálních podmínkách vzdělávací a výchovné činnosti pro výuku všech předmětů v učebním oboru 41-56-H/001 mechanizátor lesní výroby vzhledem ke schváleným dokumentům,
v materiálně-technických podmínkách vzdělávací a výchovné činnosti pro výuku předmětů český jazyk a literatura, odborných předmětů nauka o lese, technologie, myslivost, lanové systémy, hydraulika, stroje v lesním hospodářství, strojnictví, motorová vozidla a pro odborný výcvik v učebním oboru 41-56-H/001 mechanizátor lesní výroby vzhledem ke schváleným dokumentům,
v průběhu a výsledků vzdělávání a výchovy vzhledem ke schváleným dokumentům v předmětech český jazyk a literatura, nauka o lese, technologie, myslivost, lanové systémy, hydraulika, stroje v lesním hospodářství, strojnictví, motorová vozidla a v odborném výcviku v učebním oboru 41-56-H/001 mechanizátor lesní výroby.

CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Střední odborné učiliště lesnické a Učiliště, Svoboda nad Úpou, Horská 134 je zřizováno Královehradeckým krajem, Wonkova 1142, Hradec Králové jako příspěvková organizace. Je to škola s dlouholetou tradicí v přípravě žáků na povolání v lesním hospodářství. Jako první v ČR vyšla vstříc perspektivnímu trendu v tomto odvětví a začala připravovat odborníky pro obsluhu složitých strojů, harvesterů a vyvážecích souprav. Již dnes je poptávka po takto vzdělaných odbornících vysoká.

Škola sdružuje Střední odborné učiliště lesnické s kapacitou 165 žáků, Učiliště s kapacitou 60 žáků, Domov mládeže s kapacitou 92 lůžek a Školní jídelnu s kapacitou 150 jídel. V tomto školním roce navštěvuje školu celkem 102 žáků, všichni v učebním oboru 41-56-H/001 mechanizátor lesní výroby. Škola má pro tento obor povolenou úpravu učebního plánu ve 3. ročníku pro zaměření operátor harvesterů. V následující tabulce je uveden počet tříd a žáků.

Kód a název oboru	Počet žáků	Ročník		
		1.	2.	3.
41-56-H/001 mechanizátor lesní výroby	87	30	33	24
41-56-H/001 mechanizátor lesní výroby operátor harvesterů	15	-	-	15
Celkem	102	30	33	39

Podle rozhodnutí o zařazení do sítě škol může škola dále vyučovat učební obory 41-57-H/001 zpracovatel dřeva a 41-56-E/001 lesní výroba.

HODNOCENÍ PERSONÁLNÍCH PODMÍNEK VZDĚLÁVACÍ A VÝCHOVNÉ ČINNOSTI VZHLEDEM KE SCHVÁLENÝM UČEBNÍM DOKUMENTŮM

Kromě ředitele školy a jeho zástupce, kteří sami zajišťují celkem 5 hodin výuky, pracují ve škole pouze dva interní učitelé teoretických předmětů na plný úvazek. Zbývající teoretická výuka, celkem 31 hodin, je zajištěna dvěma učiteli na částečný úvazek, čtyřmi mistry odborného výcviku a jedním vychovatelem. Při skladbě úvazků je plně využíváno vzdělání a praktické zkušenosti učitelů ve vztahu k vyučovaným předmětům. Z uvedeného počtu pedagogických pracovníků zajišťujících teoretickou výuku mají dva vysokoškolské vzdělání pouze pro výuku na základních školách, jeden nemá doplněno pedagogické studium a dva mají pouze úplné střední vzdělání. Z celkového počtu vyučovaných hodin je celkem 23 hodin (tj. 29%) vyučováno učiteli, kteří nespĺňují podmínky odborné a pedagogické způsobilosti. Na úseku praktického vyučování pracuje osm mistrů odborného výcviku. Z nich tři nemají pedagogické vzdělání a dva nemají pedagogické vzdělání a nejsou vyučeni. Tři pedagogičtí pracovníci si

v současné době chybějící vzdělání doplňují dálkovým studiem. Pracovník pověřený funkcí výchovného poradce je pro tuto práci plně kvalifikován a má dlouholetou praxi.

Kvalitně zpracovaný Organizační řád obsahuje podrobně a přehledně rozpracovanou strukturu školy s adresným a jednoznačným rozdělením kompetencí a zodpovědnosti na nižší řídicí pracovníky. Na něj navazují rovněž výborně zpracované další řády (provozní řád, vnitřní řád, pracovní řád, klasifikační řád atd.), dále pak konkrétní pracovní náplně a vnitřní platový předpis. Řídicí a kontrolní pravomoci jsou rozděleny mezi ředitele a zástupce, vedoucí útvarů, vedoucího vychovatelů a referenty bezpečnosti práce a požární ochrany. Delegovány jsou jasně a zcela konkrétně. Na podrobný roční plán navazují příkladně zpracované plány měsíční, které jsou provázány s činnostmi domova mládeže.

Pochvalu zasluhuje mimořádně kvalitní vnitřní i vnější informační systém školy, založený na vnitřní počítačové síti a směrem vně školy na velmi sdělné webové stránce s maximální otevřeností. Diferencovaná přístupová práva zajišťují soulad se zákonem o svobodném přístupu k informacím. Veškeré volně přístupné informace a dokumenty školy jsou k dispozici učitelům, rodičům i samotným žákům z 10 přístupných počítačů ve škole, webu a v písemné formě jsou vyvěšeny na informační tabuli a založeny v sekretariátu školy. Čtvrtletně konané rodičovské schůzky jsou samozřejmostí, stejně jako učňovské knížky.

Rada školy ani jiné poradní orgány zřízeny nejsou a vzhledem k velikosti školy ani metodické komise. Škola však v souvislosti se svou profilací spolupracuje s řadou institucí a profesních organizací. Je zapojena do národních i mezinárodních projektů.

Další vzdělávání učitelů je podporováno, s preferencí odborných předmětů, a to včetně možnosti zahraničních stáží.

Dostatečně početná hospitační činnost, vykonávaná vedením školy, je doložena přehlednými záznamy, které obsahují podpisy, závěry a následná doporučení. Uskutečňují se i vzájemné hospitace mezi vyučujícími. S požadavky kladenými na kvalitu vedení vyučovacích hodin jsou pedagogové seznámeni. Výsledky hospitační činnosti jsou provázány s přidělováním osobního ohodnocení a mimořádných odměn, což souvisí s pravidelným čtvrtletním vyhodnocením kontrolní činnosti. Kritéria pracovního hodnocení stanovilo vedení školy precizně, detailně a konkrétně. Přidělování osobních příplatků je prováděno vždy na začátku školního roku, mimořádných odměn průběžně, a to dle finančních možností školy.

K práci vedení školy se mohou pracovníci vyjádřit na poradách, žáci formou anonymních dotazníků, rodiče při třídních schůzkách.

Personální podmínky vzdělávání a výchovy jsou velmi dobré.

HODNOCENÍ MATERIÁLNĚ - TECHNICKÝCH PODMÍNEK VZDĚLÁVACÍ A VÝCHOVNÉ ČINNOSTI VZHEDEM KE SCHVÁLENÝM UČEBNÍM DOKUMENTŮM

Škola má dostatek vhodných prostor pro výuku. Chodby školy a jednotlivé třídy jsou tematicky doplněny jak učebními pomůckami tak i dalšími materiály se vztahem k odbornému zaměření SOU. Učebním a dalším společným prostorům je věnována odpovídající pozornost a celkový estetický dojem je velmi dobrý. Třídy jsou světlé, okna orientována na jih. Tato skutečnost však působí problémy se zatemněním pro případné využití např. zpětného projektoru, a to i přesto, že okna jsou vybavena žaluziemi. Učebny i chodby jsou pravidelně udržovány čisté. Během denní výuky, při pobytu žáků, se však tento stav postupně mění. Většina tříd je vybavena televizorem a videem, ergonomicky odpovídající žakovský nábytek by si již zasloužil postupnou obměnu.

Pro výuku českého jazyka a literatury mají žáci odpovídající, vhodné a moderní učebnice pro jazykovou i literární složku výuky. Chybí ale obrazový materiál, nástěnné názorné pomůcky k mluvnici, poslechové texty a videokazety.

Vybavení školy standardními pomůckami pro teoretickou výuku odborných předmětů lze považovat z pohledu skutečné potřeby za průměrné. Uvedenou skutečnost je však nutno posuzovat z širšího pohledu reálné možnosti získání takových pomůcek. V současné době chybí společná platforma či instituce pro vzájemný styk SOU s lesnickým zaměřením. V minulosti tuto funkci plnil Institut výchovy a vzdělávání MZe ČR, který koordinoval např. vydávání učebních textů a dalších pomůcek. Uvedené texty se stále používají, nicméně jejich množství vyžaduje pouhé zapůjčování žákům po dobu výuky daného předmětu. Část podkladů získávají žáci od učitelů v podobě kopií materiálů. Další učebnice jsou již staršího data a jsou proto s ohledem na specifické zaměření oboru již jen částečně využitelné.

Pro přípravu na výuku využívají učitelé firemní technické podklady a odborné publikace, které jsou jejich majetkem. Také z této méně dostupné odborné literatury pořizují kopie pro žáky, které jim předávají jako výukový a studijní materiál. Pro učivo výběrových odborných předmětů ve specializaci operátor harvesterů jsou využívány učební texty získané od dodavatele lesnické techniky. Škola je nechala z originálu přeložit a vybrané kapitoly poskytuje žákům do trvalého užívání. Z těchto materiálů učitelé těží i při přípravě fólií pro zpětný projektor. Jiná literatura k této problematice není na trhu k dispozici. Uvedené materiály mají učitelé ve svých kabinetech. Odborná knihovna, jako studijní zázemí pro učitele a případně i žáky, ve škole v současné době není. V prostorách vyhrazených pro učitele je sice k dispozici počítač, ale bez přístupu na internet. Tiskárna s možností tisku na fólie pro zpětný projektor je v kanceláři vedení školy.

Ve specializované odborné učebně by vhodným didaktickým prostředkem byl další dataprojektor, když jediný je součástí simulátoru Valmet. Tato učebna se simulátorem harvesteru Valmet

představuje vysoce nadstandardní vybavení ve srovnání se školami stejného zaměření.

Velmi dobře je materiálně zabezpečena výuka odborného výcviku. Zařízení jako pásový vytahovač Husquarna, univerzální kolový traktor Zetor s lesnickou nástavbou, hydraulický vyvážecí přívěs SP, lesní kolový traktor LKT 81, jednomužné motorové pily, křovinořezy a jamkovače Husquarna, Stihl, Jonsered, Sachs-Dolmar, lesní lanovka Larix T3, harvester Valmet 901.1, vyvážecí souprava Terri, hydraulická ruka Hara, terénní automobily Honker pro dopravu žáků na pracoviště a běžné ruční nářadí používané v lesním hospodářství umožňují provádět praktickou výuku žáků na vynikající úrovni.

Materiální zabezpečení praktické výuky moderními technickými prostředky je vynikající, pouze průměrná je podpora teoretické výuky názornými pomůckami a učebnicemi.

Celkově jsou materiálně-technické podmínky výuky velmi dobré

HODNOCENÍ PRŮBĚHU A VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ A VÝCHOVY

Vyučované obory

Ve škole vyučovaný učební obor je realizován v souladu s údaji uvedenými v posledním rozhodnutí MŠMT o změně zařazení školy do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení.

Výuka je organizována podle platných pedagogických dokumentů učební oboru 41-56-H/001 mechanizátor lesní výroby a v souladu s pokyny uvedenými v poznámkách k učebnímu plánu. Pro výuku zaměřenou na řídicí vyvážecích souprav a operátora harvesterů ve 3. ročníku učební oboru má škola schválen dodatek k učebnímu plánu. Jedná se o zařazení bloku D v odborném výcviku, který umožňuje přípravu těchto žáků. Konkretizované učební plány využívají plně možností k zařazení odborných volitelných a nepovinných předmětů. Pro tyto předměty má škola vypracované vlastní učební osnovy schválené a podepsané ředitelem školy. Také výuka ostatních sledovaných předmětů probíhá podle platných učebních osnov, v řadě případů upravených v povoleném rozsahu tak, aby mohly být do výuky zařazeny nové poznatky vyplývající z rozvoje v oboru. Učební plán, rozvrh hodin a reálná výuka jsou v souladu.

Dokumentace průkazně zachycuje průběh vzdělávání. Vzhledem k nerovnoměrnému rozvržení výuky v průběhu školního roku byly v průběhu inspekce zkontrolovány třídní knihy školního roku 2002/2003. Bylo zjištěno, že ve všech předmětech byl na konci školního roku odučen plánovaný počet hodin.

Výuka probíhá v souladu s učebními dokumenty vyučovaného oboru.

Kontrola v oblasti naplňování učebních dokumentů spočívá v plánované a dostatečně časté kontrolní činnosti vedoucích pracovníků, která má konkrétní výstupy a vede k přijímání adekvátních opatření. Nezastupitelnou roli má hodnocení výkonů žáků jak v teoretické části výuky, tak především v odborném výcviku.

Kontrola naplňování učebních osnov je účinná.

Škola má pevně stanovený rozvrh v cyklu sudý a lichý týden. V obou týdnech probíhá pro všechny třídy teoretická výuka i odborný výcvik. Vzhledem ke specifické vyučovanému oboru, kdy převážná část výuky odborného výcviku probíhá na venkovních pracovištích, je nutné při denním plánování brát na zřetel klimatické podmínky a sezónnost prací v lesním hospodářství. V určitých obdobích školního roku tak dochází ke kumulaci odborného výcviku, jindy teoretické výuky. Počet odučených hodin je průběžně kontrolován a korigován tak, aby ke konci školního roku byl dodržen plánovaný počet výukových hodin jednotlivých předmětů. Z psychohygienických hledisek je rozvrh sestaven dobře. Až do 7. vyučovací hodiny jsou dodržovány 10 minutové přestávky, hlavní přestávka 20 minut a jednotný čas na oběd 45 minut po 6. vyučovací hodině. V rozporu s právním předpisem je celkem v pěti případech v týdenním rozvrhu zařazena tzv. nultá hodina, která začíná již v 6 hodin a 40 minut. V několika dnech je v rozvrhu zařazeno více než 8 hodin v jednom dni, ale jedná se o výuku nepovinných předmětů.

Vnitřní řád školy, v části vztahující se k žákům, srozumitelným a dostatečně podrobným způsobem uvádí práva žáků i jejich povinnosti, režim školy, zásady chování ve škole a v prostorách stravovacího zařízení a dodržování zásad bezpečnosti. Informační systém vůči zástupcům nezletilých žáků i vůči zletilým žákům je zajištěn a je funkční.

Organizace výchovně-vzdělávacího procesu je funkční.

Funkci výchovného poradce a zároveň i drogového preventisty zastává od roku 1991 ředitel školy, který je pro tuto práci plně kvalifikován. Při své činnosti vychází z metodických pokynů MŠMT a platných právních předpisů. Má zpracován podrobný minimální preventivní program, který obsahuje např. konzultace pedagogů při řešení problémových situací souvisejících s výskytem sociálně-patologických jevů, vzdělávání pedagogických pracovníků v metodikách preventivní výchovy, vytváření podmínek pro smysluplné využití volného času žáků, spolupráci s rodiči, průběžné sledování podmínek a situace ve škole z hlediska rizik výskytu sociálně-patologických jevů, zajišťování poradenských služeb specializovaných poradenských zařízení pro žáky, rodiče a učitele. Minimální preventivní program je pravidelně jednou ročně vyhodnocován.

Výchovný poradce vytváří podmínky pro realizaci prevence a úkolů obsažených v Koncepti prevence zneužívání návykových látek a dalších sociálně-patologických jevů. V této oblasti spolupracuje s odborným pracovištěm v Trutnově. Dále se podílí na zajištění dostatečné nabídky volnočasových aktivit na úseku výchovy mimo vyučování. Pravidelně každý rok je pro žáky prvního ročníku pořádaná beseda se zástupci Policie ČR týkající se drogové problematiky, šikany a trestní odpovědnosti mladistvých.

Výchovné poradenství přispívá ke zkvalitnění výchovně-vzdělávacího procesu školy.

Průběh a výsledky vzdělávání a výchovy v předmětu český jazyk a literatura

Vyučující splňuje podmínky odborné a pedagogické způsobilosti, avšak pro výuku na základní škole. Tato skutečnost neměla odraz ve vedení hodin, ani ve věcné správnosti a odbornosti prezentace učiva.

Obsah učiva je v souladu s učebními plány a osnovami, vyučující má podrobně zpracované i plány tematické. Výuka probíhala v esteticky přívětivých kmenových učebnách, vyzdobených pro vyučování

velmi podnětně, avšak nikoli ve vztahu k předmětu český jazyk a literatura. Klidná atmosféra a vhodně volené tempo výuky odpovídaly psychohygienickým zásadám. Žáci se specifickými poruchami učení jsou řádně evidováni a tato skutečnost je zohledňována při jejich hodnocení.

Ve sledovaných hodinách žáci pracovali s odpovídajícími učebnicemi. Pozitivem bylo využívání dalších alternativních zdrojů informací jako jsou slovníky, pravopisná pravidla a literární naučné publikace. Didaktická technika nebyla použita. Materiální podpora výuky však celkově vykazovala průměrný stupeň, který odráží stávající nižší materiálně-technické vybavení pro tento předmět.

Úvodní motivace žáků probíhala většinou formou seznámení s cílem a obsahem hodiny, v průběhu hodin aktualizací učiva směrem k praktickým potřebám studentů a návazností na studovanou odbornost. Upevňování učiva, dostatek procvičování a nácviku jazykových i slohových dovedností, spojených s rozбором chyb, provázelo oceňování výkonu a dílčího pokroku pochvalou, a to v průběhu i v závěru. Převažovala frontální interaktivní výuka, se zařazováním samostatné práce, interpretace textu dramatizací a individuálním přístupem. Provázanost složky literární s jazykovou a slohovou byla zřetelně patrná. Dostatečný prostor nechávala vyučující pro rozvoj komunikativních dovedností a dotazy žáků a to vše v prostředí akceptace sjednaných pravidel vzájemné komunikace. Zazněly i souvislejší mluvené projevy, vhodně korigované vyučujícím.

Různorodé způsoby klasifikace zajišťují dostatečný počet známek za klasifikační období. Hodnoceny jsou slohové práce, pravopisná cvičení, přednes textu, snaha a aktivita v hodinách. Přiměřené požadavky vedou k objektivnímu hodnocení výkonu studentů.

Výuka předmětu český jazyk a literatura má velmi dobrou úroveň.

Průběh a výsledky vzdělávání a výchovy ve skupině profilových odborných předmětů lesnických

Příprava výuky byla ve většině případů dobrá, ale s individuálními rozdíly mezi jednotlivými vyučujícími. V souladu s úspornou strukturou školy vyučuje každý z předmětů zpravidla jediný učitel. Příprava pro specializovanou výuku ve třetím ročníku (zaměření operátor harvesterů a vyvážecích souprav) je limitována nedostatkem vhodných učebních textů a pomůcek, neboť výuka probíhá teprve druhým rokem a jedná se o jedinou specializaci v rámci České republiky.

Tematický plán předmětu nauka o lese je zpracován pečlivě a promyšleně s logickými vazbami. Příprava na výuku byla velmi dobrá a pečlivá. Součástí předmětu myslivost je dle zákona č. 449/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů, možnost získat lovecký lístek a zbrojní průkaz. Výuka je svojí skladbou přizpůsobena osvědčenému členění, které využívá i citovaný zákon o myslivosti. Výuka je vedena **v ekosystémovém pojetí a její příprava je provedena velmi pečlivě** na přiměřené odborné úrovni přizpůsobené potřebám žáků. Předmět technologie je standardně dobře připraven.

Předmět lanové systémy se svojí plánovací koncepcí opírá o neformální propojení teoretických poznatků a praxe z hodin odborného výcviku. Příprava i postup výuky aktuálně reagují na konkrétní pracoviště, která žáci znají z praxe. Za výhodu v tomto směru lze jednoznačně považovat tu skutečnost, že vyučující zajišťuje předmět jak v teorii tak i v odborném výcviku.

Předměty hydraulika a stroje v lesním hospodářství jsou vyučovány teprve druhým rokem. Vyučující si hodiny pečlivě připravuje a průběžně přizpůsobuje podle získávaných zkušeností. V době školní inspekce měla výuka drobné zpoždění z důvodu předchozího onemocnění učitele.

Odborné lesnické předměty vyučuje celkem pět učitelů. Tři, kteří zajišťují většinu hodin výuky, splňují podmínky odborné i pedagogické způsobilosti. Zbývající dva učitelé mají převážnou část úvazku jako mistři odborného výcviku, teorii učí celkem pouze sedm hodin. Jeden má vysokoškolské vzdělání příslušného zaměření nedoplněné pedagogickým studiem, druhý má středoškolské odborné vzdělání. **Ve sledovaných hodinách nebyly zjištěny nedostatky odborného ani závažné nedostatky pedagogického rázu.**

K podpoře teoretické výuky jsou kromě vlastních sbírek využívány rovněž sbírky v nedaleké Střední lesnické škole v Trutnově. Škola má k dispozici vlastní školní honitbu ve které žáci provádí mysliveckou praxi. Klasifikace je prováděna školou, ale vlastní zkoušku mají žáci možnost složit před nezávislým senátem.

Při výuce ve 2. ročníku byly v hospitované hodině využívány fólie a zpětný projektor, ve 3. ročníku zase učitel velmi dobře uplatnil při výkladu svoji schopnost kreslit. Využití zpětného projektoru bylo ojedinělé, přestože témata výuky jej vyžadovala ve významně více případech. Při výuce předmětu hydraulika byl vhodně jako praktická pomůcka využit starší nefunkční rotační hydromotor. Jedná se o nový předmět, jehož materiální vybavení se teprve postupně dotváří.

Vyučovací čas v hospitovaných hodinách byl využit účelně, tempo výuky bylo přizpůsobováno stupni pochopení. Pochopení nové látky bylo zpravidla průběžně ověřováno. Lze konstatovat jednoznačný soulad učiva s požadavky současné praxe.

Jako výhradní forma byla využívána pouze frontální výuka. Hlavním nedostatkem byla skutečnost, že při výkladu k danému tématu nebyla výuka patřičně podpořena prezentací na fólii či dataprojektorem, případně nákresem na tabuli. Toto upozornění se nevztahuje na zjištění z hospitovaných hodin technologie. Jako výrazný klad je nutné vyzdvihnout v podstatě skupinovou výuku předmětů stroje v lesním hospodářství a hydraulika.

Téměř ve všech hospitovaných hodinách věnovali učitelé pozornost úvodní motivaci žáků, která spočívala v ověřování pochopení výchozích znalostí, ať nutných pro další pokračování v navazujícím tématu, či jen jako připomenutí dříve probírané látky za účelem oživení souvislostí. Běžné bylo poukazování na využívání teoretických poznatků v praxi odborného výcviku. Takřka ve všech předmětech byly pak znalosti studentů průběžně ověřovány ve vztahu k pochopení právě probírané látky a následně, při ukončení tématu, i vlastním přezkoušením. Hodiny se vyznačovaly kázní žáků a jejich zájmem o výuku.

Vztah mezi vyučujícími a žáky lze považovat za jednu z největších předností školy. Pravidla jednání a odpovědnosti jsou dána nejen nastavením vnitřních pravidel školy, ale rovněž i přenesenou zkušeností mnoha žáků z lesnických rodin a kontaktem s lesnickým provozem. Pocit „služby lesu“ je tak přenašán nejen do výuky, ale různou měrou i do osobnosti každého z žáků. Je skutečností, že duch stavovské hrlosti je různou měrou přítomen na všech lesnických školách, včetně SOU. Velmi dobrou komunikaci bylo možné sledovat ve všech hodinách, nicméně hodnocení vynikající lze vystavit výuce předmětu nauka o lese.

Hodnocení žáků probíhá až na výjimky v každé hodině. Kromě závěrečné klasifikace podstupují žáci srovnávací testy pro získání kvalifikačních osvědčení. Získání kvalifikace je jednoznačně vázáno právě na jejich úspěšné zvládnutí. Všichni žáci, kteří školu ukončí získají výuční list, ale jejich kvalifikace se liší podle počtu získaných kvalifikačních osvědčení, kterých může být až deset. Těmito kvalifikačními osvědčeními jsou:

- těžba dříví JMP,
- kácení zvláštních případů,
- práce s křovinořezy,
- přibližování dříví pásovým vyťahovačem,
- soustředování dříví traktory,
- práce s vyvážecími traktory,
- sběr semen z vysokých stromů,
- práce s hydraulickou rukou,
- těžba dříví harvestory,
- práce v pěstování a ochraně lesa.

Nad rámec profilu absolventa mají žáci možnost získat oprávnění k řízení silničních motorových vozidel a dále i lovecký lístek a zbrojní průkaz. Škola samostatně sleduje absence jednotlivých žáků po celou dobu studia v členění podle jednotlivých předmětů a tyto srovnává jak s výsledky klasifikace, tak i s počtem a druhem získaných kvalifikačních osvědčení.

Výuka skupiny profilových odborných předmětů lesnických má velmi dobrou úroveň.

Průběh a výsledky vzdělávání a výchovy v odborném výcviku

Předmět odborný výcvik je na velmi dobré úrovni plánován podle jednotlivých ročníků v závislosti na přirozené sezónnosti prací v lesním hospodářství. Při nepříznivých povětrnostních podmínkách je situace operativně řešena a plán výuky upraven. Tyto úpravy jsou sledovány zástupcem ředitele a mistry v týdenních operativních plánech a následně zohledněny tak, aby osnovy odborného výcviku byly splněny v celém rozsahu. Typ odborného výcviku rovněž odpovídá stupni teoretické přípravy žáků a postupuje podle náročnosti jednotlivých činností - zalesňování, ochrana kultur, těžba, přibližování. Vlastní příprava výuky pro jednotlivá pracoviště vždy vychází především ze specifických podmínek každého z pracovišť (každé pracoviště je svými podmínkami jedinečné), s významným akcentem na zásady bezpečnosti práce. Při rizikových činnostech, jakou je např. těžba dřeva, se mistr odborného výcviku věnuje vždy jednomu žákovi. Zásadní význam pro zajištění a průběh odborného výcviku má spolupráce s lesnickými organizacemi v okolí SOU. Smluvní pracoviště odborného výcviku jsou zajišťována především u Krkonošského národního parku (cca 75 %, převážně letní pracoviště), firmy LESS Bohdaneč a. s. (cca 20 %, letní pracoviště) a zbytek u jiných subjektů v okolí, např. Obecní lesy Vlčice, Obecní lesy Pilníkov apod.

Vedením odborného výcviku je pověřen zástupce ředitele. Výuku ve školním roce 2003/2004 zabezpečuje sedm mistrů odborného výcviku a jeden vrchní mistr. Tři mistři nemají doplněno pedagogické vzdělání, další dva nejsou vyučeni v oboru a rovněž nemají doplněno pedagogické vzdělání. Dva z nich si pedagogické vzdělání v současné době doplňují. Chybějící kvalifikační předpoklady však neměly vliv na reálný průběh výuky.

Kromě smluvních pracovišť jsou pro plnění některých tematických celků využívána pracoviště umístěná v areálu školy. Jedná se o dílnu pro ruční zpracování některých druhů materiálů, trenažery pro nakládání dřeva a jeho dělení a stoly pro demontáž a montáž ručních pil. Pro žáky školené v ovládnutí harvestoru a vyvážecích souprav je využíván simulátor, který je umístěn v učebně hlavní budovy.

Výuka u všech skupin byla zahajována nástupem žáků ve vymezeném prostoru areálu školy s provedením kontroly oblečení, upravenosti, výbavy a seznámením s cílem vyučovacího dne. Formou frontálního nebo individuálního opakování, případně navození problémové situace se mistři seznamují se znalostmi žáků a pochopením již dříve probrané látky. Následovala instruktáž k probíranému tématu a zadaným pracovním úkolům, která je prováděna srozumitelně a na odborné úrovni.

Následně jsou skupiny žáků rozvedeny na smluvní pracoviště, kde jsou upřesněny zadané individuální nebo skupinové úkoly. Organizace učebního dne plně vyhovovala pro plnění zadaných úkolů. Při vlastní pracovní činnosti žáků prováděli mistři průběžnou kontrolu a dle potřeby individuální instruktáž pro žáky při nepochopení zadaného úkolu. Žáci si v průběhu učebního dne osvojovali základní znalosti, získané v odborných předmětech teoretického vyučování. Výchovně-vzdělávací cíle byly stanoveny tak, že spojovaly již získané teoretické znalosti a dosavadní praktické zkušenosti žáků. Mistři sledují výsledky výuky z hlediska zpracování a kvality odvedené práce a vedou žáky k důslednosti při dodržování zásad bezpečnosti práce.

Závěr učebního dne byl věnován zhodnocení splnění cíle výuky, shrnutí a rozboru nedostatků při pracovních činnostech a dotazům žáků. Po příjezdu z pracoviště byla výuka zakončována v areálu školy kontrolou, předáním použitého nářadí do skladu, následnou osobní hygienou, pro kterou jsou v budově školy vytvořeny velmi dobré podmínky.

Organizace výuky na smluvních pracovištích umožňovala žákům pracovat individuálním tempem a zadaný čas pro výuku využívat efektivně. Výrazným kladem byl individuální přístup mistrů k žákům a vynikající komunikace s nimi. Žáci jsou neformálně vychováváni v duchu soběstačnosti při řešení všech situací, ovšem zcela samozřejmě za dodržení pravidel a zásad bezpečnosti práce.

Hlavním motivačním prvkem v odborném výcviku je především produktivní činnost na smluvních pracovištích, což se v hospitovaných hodinách projevilo např. při kácení stromu, jeho odvětvování či krácení. Pro plnění zadaných pracovních úkolů nebo ukončení jednotlivých pracovních činností bylo zadáváno přibližné časové ohraničení. Hodnocení žáků bylo zdůvodněné a objektivní při respektování zásad přiměřenosti. V průběhu a závěru jednotlivých tematických celků jsou zadávány a vyhodnocovány kontrolní práce, které slouží k celkovému hodnocení a zjišťování znalostí žáků.

Probírané učivo svým obsahem i časovým zařazením odpovídalo obsahu učebního dokumentu a časovému rozvržení učiva. Kontrola plnění učebních osnov je průběžně prováděna zástupcem ředitele,

kteřý vede hospitační záznamy a svoji přítomnost na pracovištích u skupin zaznamenává do deníků evidence odborného výcviku. V hospitačních záznamech zaznamenává průběh výuky a kontrolu plnění učebních osnov. Deníky jsou vedeny na platných tiskopisech. Drobné nedostatky byly zaznamenány v nedopsaných konkrétních tematických celcích.

Hodnocení žáků je prováděno v dostatečném míře a promítá se i do jejich odměňování, které je dáno nejen odpracovanými normohodinami, ale i tarifů odstupňovanými podle klasifikace v předmětu. V tomto ohledu je nastavení systému velmi motivující.

Personální zabezpečení výuky z hlediska plnění kvalifikačních předpokladů mistrů odborného výcviku je srovnatelné se školami stejného typu a lze ho hodnotit jako velmi dobré. **Vlastní průběh výchovně-vzdělávacího procesu je nadstandardní.**

Výuka odborného výcviku má vynikající úroveň.

Průběh a výsledky vzdělávání a výchovy v předmětech strojnictví a řízení motorových vozidel

Učivo mají učitelé rozplánováno v předmětových tematických plánech, které jsou vypracovány se zřetelem ke konkrétním podmínkám školy, cílům výuky ve vztahu k profilu absolventa, schopnostem žáků a v návaznosti na odborný výcvik. Proti osnovám byl v předmětu motorová vozidla z logických důvodů potřeby zahájení praktického výcviku přeložen tematický celek pravidla silničního provozu na začátek školního roku. Bezprostřední příprava učitelů na výuku byla pečlivá, což se projevilo promyšleným přístupem k plánovanému obsahu hodin, připravenými materiály pro žáky, vhodně volenými názornými pomůckami a v jedné hodině využitím vlastních fólií pro zpětný projektor.

Výuka uvedených předmětů je v tomto školním roce zajištěna třemi učiteli. Z nich dva splňují podmínky odborné a pedagogické způsobilosti a jeden má úplné střední odborné vzdělání nedoplněné pedagogickým studiem. Tento fakt se neodrážel ve vedení hodin, ani ve věcné správnosti a odbornosti prezentace učiva.

Výuka probíhala v prostorných, esteticky upravených učebnách, vybavených vhodným nábytkem a didaktickou technikou. Nástěnná výzdoba učeben je zaměřena především na oblast profilových odborných předmětů, ale pro výuku motorových vozidel i strojnictví mají učitelé dostatek učebních pomůcek v kabinetech a do hodin je nosí. Pro oba předměty mají žáci učebnice, pro motorová vozidla nové aktuální, pro strojnictví učebnice starší, které ale pro potřeby výuky vyhovují. Ve sledovaných hodinách byly ve výuce názorné pomůcky i učebnice běžně využívány.

Učitelé volili ve většině případů klasickou stavbu hodiny. Jednotlivým částem věnovali potřebný časový úsek a snažili se o střídání metod a forem výuky tak, aby hodiny nebyly jednotvárné. Jen výjimečně nebyly dodrženy některé pedagogické zásady, např. ohodnocení výkonu žáků po individuálním či frontálním opakování nebo vynechání závěru hodiny pro nedostatek času. Použité vyučovací metody a prostředky byly adekvátní vytyčeným vzdělávacím cílům. Nové učivo bylo prezentováno formou výkladu, jehož součástí byla diskuse se žáky, jejich aktivizace formou problémových dotazů a poukazování na jejich zkušenosti z praxe.

Motivační prvky byly v hodinách používány v odpovídající míře. Učitelé poukazovali na praktické využití získávaných poznatků, odkazovali na již získané praktické zkušenosti žáků a v některých hodinách použili i metody pozitivního posilování. Žáci byli ukázněni a většina z nich projevovala o výuku zájem. Všichni učitelé žáky průběžně hodnotí a žáci jsou se svými výsledky seznámeni. Ve sledovaných hodinách byla použita forma cvičného testu z pravidel silničního provozu a ústní zkoušení v hodinách strojnictví. Četnost klasifikačních ukazatelů pro žáky je dostatečná a odpovídá časovému období školního roku. Z průběhu sledovaných hodin bylo zřejmé, že žáci akceptují dohodnutá pravidla jednání. Komunikace s učiteli byla bezprostřední, ale v rámci slušného jednání.

Výuka sledovaných odborných předmětů má velmi dobrou úroveň.

Výsledky vzdělávání zjišťované školou

Škola má zpracovány ročníkové testy, kterými porovnává znalosti žáků. Žáci jsou dle úspěšnosti zařazováni do několika kvalifikačních kurzů. Hodnocení ve druhém ročníku je rozděleno do tří kategorií. V klasickém oboru Mechanizátor lesní výroby jsou využívány jednoduché – základní testy, kde jsou zjišťovány všeobecné znalosti žáků uvedeného učebního oboru. Ve druhé kategorii jsou testy zaměřené na zvládnutí lanových systémů a vyvážecích souprav. Třetí kategorie má zaměření testů na teoretické a praktické zvládnutí vyvážecích souprav a harvesterů.

Škola sleduje absence jednotlivých žáků po celou dobu studia v členění podle jednotlivých předmětů a tyto srovnává jak s výsledky klasifikace, tak i s počtem a druhem získaných kvalifikačních osvědčení. Na základě průběžně zjišťovaných výsledků je prováděna analýza, která se odráží v konkrétně přijímaných opatřeních pro další vzdělávání žáků.

Celkově jsou průběh a výsledky vzdělávání a výchovy ve vymezené oblasti výchovně-vzdělávací činnosti školy hodnoceny jako velmi dobré.

DALŠÍ ZJIŠTĚNÍ

- Porovnáním údajů uvedených ve Zřizovací listině pro Střední odborné učiliště lesnické a Učiliště, Svoboda nad Úpou, Horská 134 vydané Zastupitelstvem Královéhradeckého kraje pod čj. 4901/8-Z/2001 s účinností od 1. října 2001 s údaji v posledním Rozhodnutí MŠMT o změně zařazení školy do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení ze dne 13. 2. 2002 pod čj. 32 656/2001-21 s účinností 20. prosince 2001 byla zjištěna věcná shoda obou dokumentů. Zřizovací listina obsahuje sedm listů, které jsou nespojené a pouze jeden je označen razítkem Královéhradeckého kraje.
- V současné době chybí společná platforma či instituce pro vzájemný styk a metodickou podporu všech SOU s lesnickým zaměřením. V současné době se již začíná projevovat nedostatek aktuálních učebních textů a kvalitních podkladů pro podporu teoretické výchovy. Kvalita přípravy výuky tak postupně začíná záviset na osobnosti a zájmu každého učitele. Vytvoření společné, třeba i neformální platformy pro výměnu zkušeností a metodickou podporu výuky SOU lesnických, by zvýšilo kvalitu výchovně-vzdělávacího procesu v těchto školách.

- Absolventům SOU, kteří získají výuční list a všechna nebo některá kvalifikační osvědčení, konkurují na trhu práce z pohledu zákona „shodně“ kvalifikovaní pracovníci, kteří však svá kvalifikační osvědčení získali v krátkodobých kurzech, často jen několikadenních. Připustíme-li, že skutečně není rozdíl v kvalifikaci obsluhy např. jednomužné motorové pily (JMP) mezi absolventem kursu a vyučencem v oboru mechanizátor lesní výroby na SOU, rozhodně tomu tak nemůže být pokud se týká vnímání lesa jako ekosystému. Přitom např. při zadávání výchovného zásahu (prořezávky) musí pracovník s JMP disponovat značnými odbornými znalostmi, aby porozuměl pokynům zadavatele a dovedl je dále uplatňovat. Neporozumění pokynům či jejich špatné uplatnění nejen že zvyšuje potřebu dohledu kvalifikovaného lesního personálu, ale může vést i ke zmaření záměrů odborného lesního hospodáře v konkrétním porostu. V tomto ohledu nelze považovat kursem nabytou kvalifikaci za rovnocennou s kvalifikací získanou na SOU.

VÝČET DOKLADŮ, O KTERÉ SE ZJIŠTĚNÍ OPÍRÁ

1. Zřizovací listina vydaná Zastupitelstvem Královéhradeckého kraje pro školu s názvem Střední odborné učiliště lesnické a Učiliště, Svoboda nad Úpou, Horská 134 s účinností od 1. října 2001, čj. 4901/8-Z/2001
2. Rozhodnutí MŠMT o změně zařazení do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení ze dne 13. 2. 2002, čj. 32 656/2001-21, účinnost od 20. 12. 2001
3. Základní pedagogické dokumenty učebního oboru 45-75-2 mechanizátor lesní výroby vydané MH ČR dne 20. července 1994, čj. 339948/94-74 s platností od 1. září 1994 počínaje 1. ročníkem
4. Úprava učebního plánu učebního oboru 41-56-H/001 mechanizátor lesní výroby schválená MŠMT ČR dne 29. března 2002 pro SOU lesnické, Svoboda nad Úpou, čj. 145/2002-23, platnost od 1. 9. 2002
5. Učební osnovy volitelných odborných předmětů vypracované pedagogickými pracovníky školy a schválené ředitelem školy
6. Třídní knihy ve školních letech 2002/2003 a 2003/2004, Katalogové listy ve školním roce 2003/2004, evidence žáků školy
7. Rozvrh hodin ve školním roce 2003/2004, Vnitřní řád školy projednaný a schválený pedagogickou radou dne 29. srpna 2003, účinnost od 1. září 2003
8. Záznamy z pedagogických rad konaných ve školních letech 2002/2003 a 2003/2004
9. Protokol o přijímacím řízení pro školní rok 2003/2004, Protokoly a kontrolní listy závěrečných zkoušek ve školním roce 2002/2003, třída 3.A
10. Personální dokumentace – doklady o vzdělání učitelů
11. Podkladová inspekční dokumentace vypracovaná školou, tematické plány učitelů pro školní rok 2003/2004, vzorek studijních průkazů a záznamových sešitů žáků v hospitovaných třídách
12. Deníky evidence odborného výcviku všech učebních skupin za školní rok 2002/2003 a 2003/2004 tříd I.A, 2.A, 3.A, 3.H
13. Týdenní plán odborného výcviku v týdnech od 1. 9. 2003 do 14. 11. 2003, podepsaný ředitelem školy
14. Plán hospitací a kontrol, hospitační záznamy ředitele a zástupce ředitele za školní rok 2003/2004
15. Příkaz a směrnice k hospitacím ze dne 1. 9. 2003
16. Organizační řád SOU lesnického a U Svoboda nad Úpou ze dne 1. 9. 2003
17. Provozní řád SOU lesnického a U Svoboda nad Úpou ze dne 1. 11. 2001
18. Vnitřní platový předpis SOU lesnického a U Svoboda nad Úpou ze dne 1. 9. 2003

19. Pracovní řád ze dne 1. 9. 2003, Klasifikační řád ze dne 26. 8. 2003
20. Kritéria pro stanovení osobního příplatku ze dne 1. 9. 2003
21. Vnitřní pokyn k vedení záznamů školní dokumentace vydaný 1. 9. 1998, aktualizovaný 1. 9. 2003
22. Minimální preventivní program SOU lesnického a U Svoboda nad Úpou ze dne 3. 9. 2003
23. Seznamy propagačních materiálů, publikací a videokazet k protidrogové prevenci
24. Výroční zpráva za školní rok 2002/2003

ZÁVĚR

Výuka a provoz školy jsou zabezpečeny stabilizovaným týmem pracovníků. Zajištění výuky pedagogy splňujícími podmínky odborné a pedagogické způsobilosti je srovnatelné se školami obdobného zaměření. Zavedené mechanismy umožňují účelné a účinné řízení práce školy. Informovanost zajišťuje vynikající a maximálně otevřený vnitřní i vnější informační systém školy.

Materiální zázemí pro výuku sledovaných předmětů umožňuje plnit vzdělávací program školy v plném rozsahu. Vybavení materiálními prostředky pro výuku odborného výcviku je nadstandardní a škola ho průběžně doplňuje v souladu se zaváděním moderních technologií do lesního hospodářství. Efektivitu výuky, a to i v teoretické části, výrazně zvyšuje využívání simulátorů harvesterů. I přes snahu vyučujících poněkud zaostává vybavení tradičními učebními pomůckami pro výuku některých odborných předmětů.

Učební plán upravený na podmínky školy a potřeby praxe a výuka zaměřená pro operátory harvesterů a vyvážecích souprav umožňuje připravovat absolventy s možností širokého uplatnění v moderním lesním hospodářství. Odborně a věcně správně vedená výuka zohledňovala dobře vzdělávací potřeby a možnosti žáků. Ve většině sledovaných předmětů byla založena na tradičních metodách a formách práce se snahou o aktivní zapojení žáků do výuky.

Složení inspekčního týmu a datum vyhotovení inspekční zprávy

Vedoucí týmu:	Ing. Miloslav Jirsa
Členové týmu:	Mgr. Jaroslav Kadlec Mgr. Jana Vízdalová
Další zaměstnanci ČŠI:	Ing. Vladimír Krchov, Ph.D. Věra Petrášová Ilona Oškrobaná Stanislava Krčková Ing. Václav Zeman

V Hradci Králové 4. února 2004

Hodnotící stupnice

Stupeň	Širší slovní hodnocení
Vynikající	<i>Zcela mimořádný, příkladný</i>
Velmi dobrý	<i>Výrazná převaha pozitiv, drobné a formální nedostatky, nadprůměrná až spíše nadprůměrná úroveň</i>
Dobrý	<i>Negativa a pozitiva v rovnováze, průměrná úroveň</i>
Ještě vyhovující	<i>Převaha negativ, výrazné nedostatky, citelně slabá místa</i>
Nevyhovující	<i>Zásadní nedostatky, které ohrožují průběh výchovně-vzdělávacího procesu.</i>
Plní, je v souladu	<i>Dodržuje, čerpá účelně, efektivně</i>
Neplní, není v souladu	<i>Nedodržuje, nečerpá účelně, efektivně</i>